

Гендерні студії в шкільному курсі історії та громадянської освіти

Підлітковий вік і мета гендерного підходу

Учні 7–9 класів (12–14 років) активно засвоюють гендерні норми. Школа або закріплює стереотипи, або дає інструменти для критичного погляду на них.

Критичне мислення

Норми мають історію — і можуть змінюватися

Громадянська компетентність

Повага до різноманіття, відповідальність, участь

Профілактика

Протидія булінгу та дискримінації за статтю

7 КЛАС · РАННІЙ НОВИЙ ЧАС

Суспільство, родина й повсякденне життя

Шлюб і майно

Посаг, права вдови; вдови нерідко керували маєтками й майстернями

Праця в родині

Жіноча праця була незамінною, але рідко фіксувалася в офіційних джерелах

Освіта

Доступ дівчат — обмежений; монастирі й домашні вчителі давали частині жінок грамотність

7 КЛАС · ПРОСВІТНИЦТВО

Ідеї свободи — але для кого?

Просвітництво проголосило природні права людини, проте зазвичай мало на увазі чоловіків відповідного стану. Ключове запитання для учнів:

> «Кого мали на увазі автори, коли писали про "людину" і "громадянина"?»

Олімпія де Гуж (1791)

«Декларація прав жінки і громадянки» — поширити ідеї Французької революції на жінок

Мері Волстонкрафт (1792)

«Захист прав жінки» — право жінок на освіту

7 КЛАС · КОЗАЦЬКА ДОБА

Жінка в козацькому суспільстві та Гетьманщині

Правові можливості

Жінки вели справи, фігурували в судових та майнових документах

Політичні мережі

Шляхетські родини: жінки — посередниці, спадкоємиці, опікунки

Образ **vs.** реальність

«Берегиня» і «козацька мати» — конструкти, а не лише факти; порівнюємо фольклор із документами

9 КЛАС · XIX СТОЛІТТЯ

Промислова революція та рух за права жінок

1

1848

Конвенція в Сенека-Фоллс — один із перших масових заходів за права жінок у США

2

1893

Нова Зеландія — перша самоврядна країна, що надала жінкам право голосу

3

1906

Фінляндія — перша в Європі: жінки отримали право голосу й право обиратися

Фабрична праця

Жінки й діти масово працювали за нижчу плату та в гірших умовах. Нерівність оплати має глибоке історичне коріння.

Флоренс Найтінгейл

Кримська війна — приклад професіоналізації догляду та медицини.

Рух не був однорідним: аристократки, робітниці й освічені міщанки мали різні інтереси та стратегії.

9 КЛАС · УКРАЇНА

Українське жіноче й національне відродження

Наталія Кобринська

1884 — Товариство руських жінок у Станиславові; 1887 — альманах «Перший вінок» разом з Оленою Пчілкою

Освіта

Жіночі гімназії, Київські вищі жіночі курси (кінець 1870-х); Софія Русова — педагогиня й громадська діячка

Гендерна проблематика в громадянській освіті

Права та рівність

Конституція України, CEDAW: рівність прав ≠ «однаковість»

Стереотипи й медіа

Звідки беруться, як шкодять, як розпізнати в рекламі та соцмережах

Повага та антибулінг

Особисті кордони, згода, шляхи звернення по допомогу

Участь у житті громади

Представництво в політиці, волонтерство, ролі жінок і чоловіків під час війни

Методи та оцінювання

Активні методи

1 Дебати й «живий континуум»

Аргументація з опорою на джерела

2 Кейс-метод

Наприклад, діяльність Товариства руських жінок

3 Проєкти й усна історія

«Жінки моєї громади»; інтерв'ю з дотриманням етики

4 Аналіз джерел

Плакати суфражисток, листи, дагеротипи, медіа

Критерії оцінювання

Оцінюємо **вміння**, а не «правильні погляди»:

- Робота з джерелами, розрізнення факту й судження
- Обґрунтування власної позиції
- Врахування інших точок зору
- Співпраця в групі

Формувальне оцінювання: чек-листи, само- та взаємооцінювання — особливо в проєктах і дебатах.

Висновки

01

Від видимості до аналізу

7–9 класи: механізми нерівності та шляхи її подолання

02

Синергія предметів

Історія дає часову глибину; громадянська освіта — мову прав і інструменти дії

03

Опорні теми

Просвітництво, промислова революція, суфражизм, українське жіноче відродження XIX ст.

04

Кінцева мета

Дати підліткам інструменти: розуміти складніше, сперечатися поважно, діяти відповідально